
Topònims derivats de l'èuskar al pirineu català

Autor:

Data de publicació: 23-10-2010

El caràcter bascoide[1] d'una part de la toponímia catalana pirinenca és constatable en un primer cop d'ull. I el mateix passa en la toponímia de l'Alt Aragó i a l'àrea pirinenca gascona.

Mapa de la possible extensió del protobasc durant el segle VI i extensió actual.

El caràcter bascoide[1] d'una part de la toponímia catalana pirinenca és constatable en un primer cop d'ull. I el mateix passa en la toponímia de l'Alt Aragó i a l'àrea pirinenca gascona. La massa de topònims és tan densa, i inclou tants de topònims menors, que palesa una supervivència de la llengua fins a temps molt avançats. Però ha estat Joan Coromines i Vigneaux el lingüista que més ha posat en evidència, tot estudiant-lo, aquest fet del substrat toponímic precatalà (analitzant també els trets singulars del primitiu romànic de la zona). La tesi de Coromines és que els parlars èuscars es parlaren al Pallars Sobirà i altres comarques pirinenques fins prop de l'any 1000 dC, tot i que reduïts a una llengua de pastors i muntanyencs, mentre la romanització ja dominava les planes.

Contingut

Coromines i la romanització de l'àrea pirinenca

Joan Coromines pensava que la romanització de la Cerdanya devia haver estat antiga (s. V dC probablement), immediatament posterior a la d'Andorra i l'Alt Urgell. En canvi, a partir de l'Alt Pallars i fins a Navarra, Coromines apunta que les parles èscares se sostingueren més temps, fins prop de l'any 1000 dC, en especial al nord-oest de Jaca i a les valls altes del Pallars, ja que les parles romàniques entraren primer a la zona central dels Pirineus aragonesos. Coromines indica que els parlars romànics i els bascoïdes varen conviure uns al costat dels altres en una llarga època de bilingüisme, en la qual la frontera lingüística més que geogràfica era social. Mentre els nobles, els eclesiàstics, la classe superior va parlar romanç molt prest, els pagesos i els pastors seguien fidels al basc durant generacions. La tesi de Coromines ja havia estat formulada per Ramon d'Abadal. A l'hora d'analitzar la posició d'aquestes parles bascoïdes orientals en relació al conjunt bascoaquitànic o, fins i tot, al context lingüístic iberobasc, tenint en compte els coneixements actuals de la matèria, cal ser prudents. La identitat èuscara en sentit ampli és evident, però resta pendent un major estudi, tant d'aquestes parles com de la resta de parles bascoïques arcaïques i medievals.

La influència basca sobre el primitiu romànic pirinenc precatalà

Els trets, observables en la toponímia, del primitiu romànic altpallarès estan molt condicionats pel basc: conservació de la «-o» i la «-u» finals; conservació de la «-e» final; pèrdua de la «-n-» entre vocals (lo Solau < lo Solano); conservació de «-n» en posició final, el grup «-ns-» no sempre s'ha reduït a «-s-»: el llatí «g» ha conservat l'oclusió davant vocal anterior; el sufix llatí «-arius» ha pres la forma «-ari», com en basc (Lamiari < Laminarium); la «-r-» pren una vocal protètica; la «-s-» antiga es pot mantenir sorda; hi ha oclusives sordes intervocàliques sense sonorització; «-l-» inicial sense

Topònims d'origen èuscar del Pallars Sobirà

- Aixeus (Àreu). Basc: *Exo-ibi 'aigües d'Eixo (Monteixo).[3] Més versemblant eixe-be, passant a eixe-(u)e i pèrdua de la e final, 'sota la casa, sota la cabana'.
- Alendo (Farrera). Basc: *Ilin-bide= Ilinb(i)de 'el camí de la farina'[4]
- Alins. Basc: *Ilin-tze '(el lloc) abundant en farina'.[5]
- Alós. La primera part al- es vincularia al basc alha 'pastura' o ale 'aliment, pasturatge'. La segona part seria un sufix que es troba a topònims com Aós, Anyós. Berrós, Casós o Gramós, potser partint d'una base -utz.[6]
- Anàs. Coromines hi veu la suma de dues arrels èscares: an 'gran' i atze 'bedoll', tot i que també podria haver-hi intervingut l'arrel antz (cabra). Preferiblement, però es decanta per la interpretació 'el del gran bedoll'.[7]
- Àneu. Basc: ana-be (la partícula -be 'sota de' i la primera part en discussió).[8]
- Araós. Basc: ara-ontze o ara-otz. El primer element podria ser 'camp, pla', o potser un derivat del llatí ARENA basc: are o hare[9]
- Arate (Alins). Basc: Ara-ti 'abundant en planes'.[10]
- Arcalís. Basc: erk-aritze 'lloc d'arbusts'.[11]
- Areste (Àreu). Basc: Are(i)s-ti" 'bosc, lloc ple d'arbres, roureda'.[12]
- Arestui (Llavorsí). Basc: aritz-toi. Aritz 'roure, arbre' i el sufix col·lectivitzador -toi 'arbreda, lloc d'arbres abundants'.[7]
- Àreu. Basc: "Are-be" 'sota l'areny'.
- Àrreu (Isil). Basc: "arre-be.[13]
- Arrós (Esterrí de Cardós). Basc: arro 'aspres, agrest, barranc'.[14]
- Àssua (Rialp). Basc: asua 'gavarrera'.[15] Però també podria ser basc: arsua 'lloc pedregós'. Format per arri 'pedra', sufix augmentatiu -tsu i l'article -a.
- Aurati. Basc: ur-ate 'portell de l'aigua' o ur-arte, amb arte 'alzina'.[16]
- Auressi (Llavorsí). Basc: ur-esi 'cobertura de l'aigua'.[17]
- Aurós. Segons Coromines, Aurós és un dels molts topònims pirinencs d'origen basc. Està format per dos ètims: ur 'aigua' i otz 'fred', amb reforç vocàlic inicial. De tota manera, el mateix Coromines presenta la possibilitat que en lloc d'otz el sufix fos ja l'adjectivitzador -ós, també molt freqüent a la toponímia pirinenca. Així, la interpretació del topònim tant podria ser 'aigua freda' com 'abundant d'aigües'.
- Ausinsi (Lladorre). Basc: osín-tze col·lectiu d'osín.[12]
- Baborte. Basc: behor-ti (amb behor 'egua' i el sufix -ti amb funció locativa o col·lectiva, per tant 'lloc de les eugassades'.[18]
- Baén (Baix Pallars). Per a Coromines es tracta d'un bage-nn 'vessants elevats poc fèrtils'.[7]
- Baiasca (Llavorsí). Segons Coromines, és un topònim clarament preromà, iberobasc, però no n'aclareix els significats. Només afirma que -asca és un component freqüent en la toponímia pirinenca de la mateixa procedència.[7]
- Baleran, Pic de. Coromines proposa basc: bela-aran 'vall dels corbs'.[19]
- Balestui (Peramea). Coromines no té dubtes sobre el caràcter bascoide del sufix -úi (Bretui, Sellui, Mencui), i més si el sufix fos -tui (basc: -toi, -doi). La primera part presenta més dificultats. Basc: beresi 'bosquet, roure petit', beratz 'herbassar' o baratz 'hort'.[20]
- Baro (Soriguera). Coromines associa Baro amb Bar i Barguja. Es tracta, en tots aquests casos, d'una arrel iberobasca, que dona en basc actual ibar 'vall'.
- Basiero (Espot). Basc: basa 'precipici, penya-segat'.[15]
- Benante (Esterrí de Cardós). Basc: ben 'tija, tronc' + basc antic: anti 'gran'.[21]
- Beranui, Berani i Bernui. Coromines veu la possibilitat d'un basc *berana procedent de bera 'bla, moll, tou' amb el sufix -ui.[22]
- Berrós i Barraonse, bosc de (Jou). Basc: bero-untze 'lloc d'esbarzers'.[23]
- Besan. Basc: baso-andi 'el bosc (o el penya-segat) de dalt'.[24]
- La Bescarga (Farrera). Basc: biskar-ga 'sense pics, sense turons'.[25]
- Bisorre (Isil). Basc. besa-uri 'poble del penya-segat'.[26]
- Biuse (Llavorsí). Basc: bi 'dos', -sue sufix present a Dorve (prob. do-sue i Caregue (prob. kari-sue).[27]
- Biscarbó. Segons Coromines l'origen de Biscarbó es troba en el mot basc bizkargune 'pujol, alçada', compost de bizkar 'cim, turó i guine 'lloc, paratge'.[7]
- Boabi. Basc: boga-be 'en el llinar, en el límit'.[28]
- Boldís. Forma antiga Buslís (839). Coromines explora diferents possibilitats a partir de l'èuscar: bos- (radical que veu a Bosia i Buseu), i la terminació -lis.[29]

Borén (Sorpe). Basc: buru-inte 'el viarany, el camí, del cap'.[30]
 Borte, Borts (Tor), (Alins). Basc: buru-ti 'al cap, a dalt de tot'.[31]
 Bretui (Montcortès de Pallars). Basc: buru-toi 'els caps'.[32]
 Broate. Basc: buru-ate 'porta de dalt, pas de dalt'.
 Buixasse (Unarre). Basc: busti-aitzin '(camps) davant l'aiguamoll'.[33]
 Burg (Farrera) i Burgo (Unarre). Basc: burkhi o urki 'bedoll'.[34]
 Burgal (Escaló). Basc: burkhi-alde 'vessant cobert de bedolls'.[35]
 Buseu (Baén). Basc: ibos-itze.[36] ibo és un nom de riu i d'aigua.
 Calberante (Unarre). Compost híbrid entre el llatí CALVARIA 'ermàs' i el basc -andi o -anti 'gran'.[37]
 Camparan (Llavorre). Compost híbrid entre el llatí CAMP(OS) 'camps' i el basc aran 'vall'.[38]
 Cansuberri (Àneu). Basc: kartze-be-erri 'lloc de sota el pedregar'.[39]
 Caregue (Rialp). Per Coromines Caregue, documentat com a Caresgue en documents antics, ve d'un karisue, amb el component ker (roca), i el sufix -sue, amb u consonàntica, que es converteix en consonant velar, -esgue.[40]
 Cassibrós. Basc: kartze buruz 'de cara al pedregar'.[41]
 Cerbi (Unarre). Basc: açenari-be 'lloc freqüentat de les guineus'.[42]
 Certascan. Basc: çarta 'brancam' i azkan 'final, fi'.[25]
 Dorve. Coromines creu que clar sols hi ha que és un nom preromà, probablement de la branca iberobasca i amb caràcter bascoide versemblant. Estudia 5 opcions, entre elles un basc *edo-sue.[43]
 Eixe, Pala d'. Basc: etxe 'cabana, casa', en la seva forma oriental eixe.[44]
 Embonui. Probablement derivat en -ui d'un nom personal bascoquità Seniponnis.[45]
 Enseu (Gerri). Basc: antzu-itze 'cabra, ovella o animal estèril' i el sufix -itze.
 Esterri d'Àneu, Esterri de Cardós, Estaís, Estovarres. Basc: esto 'tanca, clos'.[46] Esto-erri 'el lloc de la tanca, del clos'.
 Escarbonate (Isil). Potser un basc: ezkau-on-arte, on ez-cau 'sense tenebres, claror, terres soles', on 'bo' i -arte 'entre'.[47]
 Escart (Escaló). Basc: aska 'cavitat, fossa, solc, pastera' amb la postposició basca -art(e) 'entre' és a dir 'entre clotades'.[47]
 Escàs (Surp).. Basc comú: aska 'vall o fossat'.[48]
 Escasse (Isil). Basc: askazi 'llavor, parentiu, família'.[15]
 Escós (Estac). Probablement ask(a)-otz 'el clot fred, la coma freda'.[49]
 Espot. Basc: ez-potu 'no junts, separats'.[50] En referència als dos nuclis de cases separats pel riu Escrita.
 Gavàs (La Guingueta d'Àneu). Format a partir de l'arrel gabe 'pobre, privat de', amb el sufix adjectivador -az.
 Gerri. Basc: agirr- agerr- 'manifest, obert, palès, exposat al vent'.[51]
 Isavarre (Alt Àneu). Coromines tot i no explicar la primera part del mot, relaciona -varre amb basc: -barren 'lloc de més avall'.[52] A l'Onomasticon sí que avança més en l'anàlisi del radical i el lliga a Isil i semblants 'aigües d'avall'.
 Isil. (Alt Àneu). Basc: is- 'lloc aigualós i humit'.[53]
 Ison (Lladorre). Basc: isun 'ban, multa, terme pastoral'.[54]
 Lats (Alós d'Isil). Basc: lats 'corrent'.[55]
 Larén (Senterada), Llarvén (Enviny) i Lertamon (Lladorre). Noms preromans i probablement d'arrel bascoide.
 Coromines contempla diverses possibilitats: leher que du a ler nom basc del 'pi' (Le(h)aria i Legarreta a Roncesvalles). Leer amb el col·lectiu -tu i -ondo 'fons, soca, lloc de fonament': lertuondo. Abans explora un lerta i learta, amb lerta-mendi i lerta-ondo.[56]
 Lièrs (Alòs d'Isil). Basc: liçardi, derivat col·lectiu de liçar/leiçar 'freixe', suposant li(ç)erd(i) 'freixeneda', d'una variant liçer.[57]
 Lladorre. Basc: lut- i lit- 'lloc pregon, fons' i lita/luta 'despreniment de terres, esbaldrec', amb el sufix -orr.[58]
 Llavorre (Unarre). Pot ser basc: leor- o legor- 'sec'.[59]
 Llesui. Basc: leçoi 'fossat' i també 'tancat, tanca', d'un leçe o leize 'cova, caverna, avenc, precipici, gorja' i també 'vall o fossat'.[60]
 Llorre i Llurri. Basc: lorr/lurr 'terra o terrall'.[61]
 Llort (Espot). Basc: le(g)or 'sec'.[59]
 Mentui i Mencui. Basc: mendi-oi 'el poble de muntanya' i mendi-go 'el de dalt de les muntanyes'.[62]
 Monteixo (Àneu). Adaptació romànica del basc mendi-eixe 'la cabana, la casa, de la muntanya'.[44]
 Montenartró. (Llavorsí). Basc: mendino-artone 'el pujol dels arços'.[63]
 Nebui. Coromines pensa amb un basc anabi-oi, amb el sufix -oi i el nom originari de la Vall d'Àneu anabis.[64]
 Niarte, Naorte i Nibrós. Coromines hi veu un basc: anabi-arte, per a Niarte, la variant anabi-aurre per Naorte, 'entremig d'avajoneres' o 'entre dos ports que van a Àneu' i anabi-buruz per Nibrós, 'de cap a Àneu'.[65]
 Norís. Basc: andor-is. Amb una arrel comuna andor- a Andorra i Núria.
 Olp (Enviny). Basc: olo-be, olo 'petit edifici rústic', inseparable de o(h)ol 'una post, un tauló' i -be 'dessota de'.[66]
 Ose (Àneu). Basc: osín 'pous, remolins, abisme'.[28]
 Rabarte. Basc: arreb-arte 'entre les dues pariones, o germanes; pla entre muntanyes'.[67]
 Roní (Rialb). Basc: erro-noi. Coromines esmenta erroi 'corb major' i arro 'barranc'.[68]

Salisarre (Arcalís). Basc: sali-çare, de çare 'pleta, jaça'. [69] També podria ser un compost de salha 'casa, palau, heretat' i zahar 'vell', amb el significat de 'la casa vella'.

Sallerte (Àrreu). Basc: çare-arte, contret a çarerte o çalierte 'entre pletes', de çare 'pleta, jaça de pastors'. [70]

Samurri (Escart). Prob. basc: sama-uri 'el poble de la collada'. [71]

Sarnui (Peramea). Basc: sarra/sarna 'escòria, graveta, pedruscall', 'serradures', 'granellada o granssons, de la sarna, de l'herpes, de la caspa', combinada amb el sufix -oi. [72]

Sarrado, Font de (Estac). Basc: sarra/sarna 'escòria, graveta, pedruscall', 'serradures', 'granellada o granssons, de la sarna, de l'herpes, de la caspa'. [72]

Saurtes (Norís). Segons Coromines podria tenir la mateixa explicació que Sort: zubi-iri-ti 'el pont de la vila'. [73]

Sé (Esterri de Cardós) i Sea (Peramea). Prob. d'un pre-romà KEIA 'avenc, siça'. [74]

Sellui (Baix Pallars). Podria venir d'un basc çulo 'forat' amb el sufix col·lectiu -oi 'lloc amb molts de forats'. [75]

Senegai i Seneplau (Alós). Possible basc çain (zai, zain) 'vigilant, guardià, pastor' i -gain 'superfície' i pla(n)u 'altiplà, plana'.

Siarp (Soriguera), Serbaós, Serbàs (Gerri). Basc: açenari o açeari 'guineu', sumat amb bi, contracció de bide 'camí'. [76]

Siuse (Isil). Mot que conté la terminació bascoide -sue (Veure: Biuse, Dorve, Caregue). El radical no es veu gaire. [77]

Solati (Saurí). El segon component deu contenir el basc ate 'porta, portell, port'. [78]

So, Coll de (Farrera). Vist la forma antiga Sor sembla venir de çur 'fusta, llenya, bosc'.

Son. Sembla venir del basc isun 'multa', terme pastoral per compensar les transgressions en les pastures. [79]

Pla de Sorguen (Àrreu) 'Pla de les bruixes'. Basc: sorguin 'bruixa'. [28]

Sorre. Segons Coromines, de la mateixa manera que Surri i Sorpe, prové de l'etim basc çur (o zur) 'fusta', amb el sufix locatiu -be, que passa a -pe i posteriorment a -re, que significa 'sota de'. Per tant, Sorpe seria 'sota la fusta, sota el bosc'.

Sorpe, Sorre (Altron), Surp, Surri (Ribera de Cardós). L'element -pe o -be 'sota de' és a Sorpe i Surp. El radical podria ser çur (o zur) 'fusta, llenya', amb una possible forma çurr(a). [80]

Sort. Basc: zubi-iri-ti 'la vila del pont', que Coromines relaciona amb l'etimologia de Pont de Suert. [81]

Subenuix (Espot). Basc: çubi-n-oi.

Surri (Vall de Cardós). Basc: çur (o zur) 'fusta', amb el sufix locatiu -be, que passa a -pe i posteriorment a -re, que significa 'sota de'. Per tant, Surri seria 'sota la fusta, sota el bosc', fent referència als immensos boscos sota dels quals es troba el poble. [82]

Tàreu (Unarre). Coromines hi veu un dels noms formats amb la postposició basca -be 'sota de'. Com que la T- no era una inicial èuscar pensa que no surti de Ata- 'porta, portell, pas'. Podria ser at-harri-be 'sota la roca de la portella o del port'. [83]

Tor. Segons Coromines es tracta d'un ètim iberobasc amb una sola erra, com indica el gentilici toredà. El significat que li atribueix té a veure amb la paraula turó. També podria ser una forma apocopada de TURRIS 'torre'. [84]

Torredo (Ainet de Besan). Podria venir del basc iturri 'font'. [85]

Unarre (la Guingueta d'Àneu). Basc: ur-arre = u(n)arre 'torrent'. [86]

Urdossa (Montesclado). Basc: urde 'porc'. [87]

Useu. Basc: us-itze. Coromines hi veu una arrel protobasca de caràcter teonímic, tot i que també esmenta l'arrel us-aus- 'ventisca, borrasca'. [88]

Tavascan. Basc: atab(e)-azkan 'final o acabament del peu de port'. [89]

Virós (Alins). Coromines no va més enllà de l'afiliació preromana, probablement iberobasca, del topònim. Podria estar relacionat amb berri (nou) - otz (sufix de significat incert freqüent en topònims pirinencs), o amb ibi (ribera) - iri (poble) - otz. [90]

Altres topònims pallaresos d'aparença basca

Airoto
 Amadrils
 Angaraldo
 Anseu (Gerri)
 Arati
 Roca de les Areses
 Arides, Erides
 Arnis
 Prat d'Artegui
 Arts
 Astac

Astou (Gerri)
Auló
Auressi
Barranc de Baiarca
Bassi
Birganyà
Bogarri
Bonosé
Borgs
Borts
Canals de Bramari
Bressui
Buiro
Burgó
Cenxite
Cocassobé
Consuberri
Serra d'Erta
Espós
Estobarres
Fiteri
Gueron
Pont de Gulleri
Costa Jandralet
Jantorre
Juberri
Lari
Lieres
Lluri
Mamorta
Marte
Moriri
Planes de Noirme
Nyiri
Orader
Ornalls
Orteu
Ortoïls
Ortoran
Punturri
Saburo
Salibbarri
Salosi
Saurí
Pont de Suar
Saganya
Sall
Serrat de la Sien
Sumarrada
Tobarres
Bony de Tolongo[91]
Torena
Tramartes[92]
Xivirro.[93]

Vegeu també

Referències

- ? Seguint a Michelena feim servir aquesta denominació per designar el conjunt del basc històric i les parles extintes, gairebé sols conegudes per la toponímia
- ? MICHELENA, Luis. Obras completas. Donostia/Gasteiz: Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo", 2011, p. 348. ISBN 978-84-9860-479-5.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p.49-50. Coromines hi veu el mot basc modern etxe 'casa, cabanya', que en el basc de l'extrem oriental prendria la forma eixe. Però també podria ser etxe-be 'baix de la cabana'.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p.116-117. Coromines hi veu el mot bide sense dubtar-ne. Pel primer element proposa un *ilin provinent del basc irin 'farina' que relaciona amb Alins.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 142-143.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 165-166.
- ? Anar a :7,0 7,1 7,2 7,3 7,4 COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae II.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 192-194.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 214-215
- ? COROMINES, Joan. Elements pre-romans del domini català a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 83.- "Biblioteca Filològica Barcino"
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 223
- ? Anar a :12,0 12,1 COROMINES, Joan. Elements pre-romans del domini català a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 83
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 250
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 251
- ? Anar a :15,0 15,1 15,2 COROMINES, Joan. Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 127
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 279
- ? COROMINES, Joan. Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p.128
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 291
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 324-325
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 325-326
- ? COROMINES, Joan Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p.123.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p.454-455.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p. 474.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p.483.
- ? Anar a :25,0 25,1 COROMINES, Joan. Elements pre-romans del domini català a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 83
- ? COROMINES, Joan. Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 137
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, p.30.
- ? Anar a :28,0 28,1 28,2 COROMINES, Joan. Elements pre-romans del domini català a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 83
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 53-54.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 80-81.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 95.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 118-119.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 139.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 145-146.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 146.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 151.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 185.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 216.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. III, 245.

-
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae I.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae III.
- ? COROMINES, Joan. Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino,1965, p.125.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 25-26.
- ? Anar a :44,0 44,1 COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. II, p.50.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 51-52.
- ? COROMINES, Joan. Miscel·lània de toponímia bascoide a Catalunya" a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino,1965, p. 162
- ? Anar a :47,0 47,1 COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 100-101.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 102.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 106-107.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 137-139.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 349.
- ? COROMINES, Joan.Miscel·lània de toponímia bascoide a Catalunya" a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino,1965, p. 161
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 448-450.
- ? COROMINES, Joan. Elements pre-romans del domini català a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965, p. 83. Veure Son poble de l'Alt Àneu, prop d'Esterrí d'Àneu i també Isún prop de Jaca
- ? COROMINES, Joan. Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino,1965, p. 129
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae V, p. 11-12.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon V, p. 83.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon V, p. 26-27.
- ? Anar a :59,0 59,1 COROMINES, Joan. Onomasticon V, p. 52.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon V, p. 68-70.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon V, p. 101.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae V, p. 253.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 425.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae V, p. 454.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae V, p. 465-466.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. VI, p.41.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae Vi, p. 373.
- ? COROMINES, JOAN. Onomasticon Cataloniae" Vol. VI, p.427.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 18.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 22.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 33.
- ? Anar a :72,0 72,1 COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 52.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 187.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 69.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VI.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 114.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 143.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 150.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 158.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 167.
- ? COROMINES, Joan. Miscel·lània de toponímia bascoide a Catalunya" a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino,1965, p. 204. Potser seria més adequat interpretar 'el pont de la vila'
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 237.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 293-294.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 318.
- ? COROMINES, Joan. Survivance du basque jusqu'au Bas Moyen Age a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino,1965, p. 139
- ? COROMINES, Joan. Elements pre-romans del domini català a Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Barcelona: Editorial Barcino, 1965,p.83. Veure Urdós a la Baixa Navarra
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon IV, p. 69-70.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VII, p. 248-249.
- ? COROMINES, Joan. Onomasticon Cataloniae VIII.
- ? LLUÍS, Joan. El meu Pallars. Vol IV. El Pallars Sobirà. 3ª part. La Coma de Burg i la Vall Ferrera.. Barcelona: Barcino,

1979.

? LLIÍS, Joan. El meu Pallars Vol. II. El Pallars Sobirà. 1ª part.. Barcelona: Barcino, 1961.

? LLUÍS, Joan. El meu Pallars. Vol. III. El Pallars Sobirà 2ª part. De Llessui a Llavorsí. Barcelona: Barcino, 1967.